

ДАНИЦА ОТАШЕВИЋ

УДК 027.8

Градска библиотека
„Владислав Петковић Дис“, Чачак

ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ У МОРАВИЧКОМ ОКРУГУ – СТАНДАРДИ И ПРАКСА

Сажетак: Аутор је на основу података које је прикупила Матична служба Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у Чачку покушао да прикаже реално стање у школским библиотекама на територији Моравичког округа. Праћени су подаци о броју ђака, простору који користе библиотеке, књижном фонду и кадровима у 44 основне и средње школе.

Кључне речи: Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“, Моравички округ, матична служба, школска библиотека

Један од законских предуслова за оснивање школа у Србији јесте постојање библиотеке, тачније, простора за смештај одговарајућег броја књига примерених узрасту и наставном програму, опрема, читаонички простор и радник који ће бринути о књигама и корисницима. Ако су, дакле, школске библиотеке део образовно-васпитног система и место у коме се осмишљава и остварује културна делатност школе, онда се с разлогом намеће питање: зашто су ови делови просветног система најнеразвијенији и ретко у жижи интересовања актива директора, наставничких већа или просветних надзорника? Стиче се утисак да су школске библиотеке пасторчад образовања, али и културе, без финансијске подршке, резервна варијанта школама за збрињавање кадрова који немају место у настави, неретко и чекаоница за пензију.

Какво је стање у школским библиотекама Моравичког округа? Стандарди, статистика и реална слика се не поклапају. Бројке често казују јед-

но, а истина је на другој страни. „Потемкинова села“ у облику школских библиотека само привидно користе, одлажу проблем, али га не решавају. Колико губе деца може се само претпоставити. Снимање правог стања у школским библиотекама Моравичког округа и прекидање ланца ћутања треба свима да помогне да изађу из мрака и један по један проблем разреше. Стандарди нису недостижни, неке школе су их одавно освојиле.

Кључни подаци коришћени за овај рад потичу из 1996. и 2006. године, а прикупиле су их Марија Орбовић и Дубравка Илић, радници Матичне службе Градске библиотеке. Марија Орбовић је кроз непосредан увид у услове и начин рада школских библиотека и посебан упитник закључила „да школе, углавном, настоје да испуне обавезе да имају библиотеку, али често не могу да остваре прописане стандарде, што се одражава на квалитет рада библиотеке, па зато она, изгледа, и није равноправни део живота и рада школе“.¹ Десет година касније слично се може закључити из редовног надзора и анализе релевантних података Дубравке Илић, радника матичне службе чачанске Библиотеке.² У овом случају наведени су подаци о броју ђака у школи, библиотечком простору, књижном фонду, броју места у читаоници, броју радника, њихова стручна спрема и радно време у библиотеци. Оцена би била: од формалног постојања библиотеке где се о раду не може ни говорити, до сјајних примера какав дају Основна школа „Милинко Ћушић“ у Ивањици, а онедавно и основне школе „Милица Павловић“ у Чачку, „Бранислав Петровић“ у Слатини, „Свети ђакон Авакум“ у Трнави и „Свети Сава“ у Горњем Милановцу.

На основу Закона о библиотечној делатности (Сл. гласник бр. 34/1994) и подзаконских аката проистеклих из овог *Lex specialis* закона, Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ у Чачку одређена је да врши матичне функције за све типове народних, школских и специјалних библиотека у Моравичком округу. У регистар библиотека које чине јединствен библиотечно-информациони систем, уписано је од 1994. до 2006. године три (од четири) општинске, 44 школске (34 основношколске и 10 средњошколских) библиотеке, три специјалне (Народни музеј, Међуопштински историјски архив и Фабрика „ЦЕР“) и једна библиотека општег типа у установи. Моравички округ чине чачанска, горњомилановачка, лучанска и ивањичка општина. У Округу живи 227.652 становника, а ђачку популацију чини 27.824 основца и средњошколца (основаца је 18.107, а средњошколаца 9.717). Економски је најразвијенија и најнасељенија чачанска општина, где је и центар региона.

¹ Рад објављен у „Гласу библиотеке“, бр. 7–8, 1996, стр. 15–25.

² На крају текста дат је табеларни приказ битних показатеља о библиотекама по општинама.

Матична служба Градске библиотеке врши стручни надзор и даје стручну помоћ радницима у 51 библиотеци у Округу, с напоменом да сарадња постоји и са библиотеком у Гучи која се још није осамосталила и ради у склопу Центра за културу, спорт и туризам, а има значај општинске установе чији је административни центар у Лучанима. Стручна помоћ указује се и другим библиотекама, без обзира да ли су уписане у регистар. У 2006. години равноправне чланице мреже библиотека Србије постале су још три библиотеке у Округу: ОШ „Кирило Савић“ у Ивањици, библиотека новоотворене Прехрамбено-угоститељске школе у Чачку и библиотека општег типа при чачанском Дому за смештај ученика. Обе школске библиотеке имају одличне просторне услове и кадар, а књижни фонд се постепено формира према потребама ученика и наставника. У минулом периоду на овом подручју изграђена је само једна средња школа, док број основаца из године у годину опада.

Минуло десетлеће карактерише распад три бивше државе: СФРЈ, СРЈ и Заједнице Србија и Црна Гора, санкције Међународне заједнице, НАТО бомбардовање, пад привредне производње, транзиција, незапосленост и пад животног стандарда што, и посредно и непосредно, има утицаја на друштвени живот и функционисање институција. Реформе друштва и демократске промене још нису дале жељене резултате, а високи европски стандарди уграђени у нове законе тешко се примењују у материјално осиромашеној земљи. Међутим, то не може да буде изговор за небригу према књизи и пренебрегавање јасних законских одредаба.

У овом периоду, да напоменемо, шест основних школа у чачанској општини променило је назив, ослобађајући се имена партизанских бораца и народних хероја из времена Титове Југославије (Атеница, Трнава, Слатина, Прељина, Мрчајевци и Бресница), као и средња Машинска школа; у лучанској општини имена су промениле школе у Гучи, Котражи и Горачићима, а у Горњем Милановцу је ОШ „Таковски партизански батаљон“ добила име краља Александра Првог. Број стручних радника (библиотекара) од једног пре десет година, порастао је на осам. Верујући статистици, библиотечки простор се у школама Моравичког округа од 1996. до 2006. године повећао са 1.301 м² на 1.669 м², а број читалачких места је тек 462. Фонд школских библиотека броји 272.994 књиге (без наставничких), што је за 24.715 публикација више него десет година раније, док периодика није праћена, јер је само спорадично заступљена у школама. Највеће промене десиле су се, или тек треба да се догоде, у процесу образовања кадрова за рад у школским библиотекама. На то је утицао законодавац и нови Закон о основама система образовања и васпитања из 2004. године.

Са лиценцом у школску библиотеку

Школске библиотеке су „у власти“ два министарства – Министарства просвете и спорта и Министарства културе и медија. На рад школских библиотека примењују се прописи из области образовања када су у питању простор, опрема, степен и врста школске спреме радника, програм рада и полагање стручног испита, док се прописи из библиотечке делатности примењују у процесу стручне обраде и смештаја књига, заштите и чувања библиотечке грађе, евидентирања грађе, ревизије и отписа похабаног књижног фонда. Закон о библиотечној делатности ове послове пренео је на матичне библиотеке. Матична служба даје стручну помоћ и упутства школама, врши надзор и обуку радника, али се њена надлежност своди на давање мишљења, препоруке, савете, констатацију стања. Није се десило у пракси да после неколико негативних извештаја радника матичне службе школска библиотека буде затворена, или надлежни сносили било какву одговорност. Приоритет у школама, па и школским библиотекама, су закони које прописује Министарство просвете и спорта. Зато препоруке, савети и мишљење матичне службе често остају у некој фиоци до следећег обиласка и посете.

Новим Законом о основама система образовања и васпитања (Сл. гласник РС, бр. 62/04) и другим подзаконским актима које је донео министар просвете и спорта предвиђен је сасвим другачији начин стицања стручног звања радника у библиотеци, који су заједно са педагозима и психолозима сврстани у стручне сараднике. Досадашња пракса (али необавезна) да школски библиотекари полажу стручни испит у Народној библиотеци Србије напуштена је, па ће радници одређени на рад у библиотеци проћи кроз процес „савладавања програма увођења у посао“, „поступак провере савладаности програма“, као и „програм за стицање лиценци“, односно, полагање испита за лиценцу, које је прописао министар просвете. После сто часова „увођења у посао“ и разноврсног знања стеченог на лиценцираним семинарима, будућим радницима у школској библиотеци предстоји полагање испита за лиценцу пред посебном комисијом коју именује такође министар просвете. Испит се састоји од писменог дела и усмене провере стеченог знања које треба да буде у функцији образовно-васпитног процеса у школи. Да ли ће се овим поступком „увођења у посао“ побољшати образовни ниво школских библиотекара показаће време. Једно је сигурно – без лиценце се не може добити место у школској библиотеци. То ће, надајмо се, приморати школе да посао у библиотеци трајно повере једном раднику и заустави се досадашња пракса маневрисања кадрова.

У програму за „увођење у посао“ будући библиотекар много тога треба да „познаје, разуме, анализира, прати, организује, поштује“ како би се кроз рад школске библиотеке унапредио и одвијао образовни процес у школи.

Стручни, библиотечки део обуке остаје да га кроз праксу изведу радници матичних служби. За очекивати је да ће, сходно Правилнику за стицање лиценци, који школском библиотекару налаже да „прати издавачку продукцију у складу са потребама школе“ и „планира набавну политику у складу са потребама и интересовањима ученика и наставника“, бити обезбеђени, сем сталних радника у библиотеци, и сигурни извори за куповину књига и друге литературе. Без сталних средстава и планске набавке књига и периодике, школске библиотеке и даље ће само формално постојати и таворити.

Простор и опрема

Предуслов за добар рад школске библиотеке је простор, добар избор обавезне литературе и наслова ван лектире, као и библиотекар који је лидер у свом послу и вратар чаробног света читања и знања. Већ на првом услову многе школе у Моравичком округу падају на испиту: у „поступку“ решавања проблема простора годинама су основне школе „Танаско Рајић“ и „Свети Сава“ у Чачку, школе у Прањанима, Вичи, Катинима... Неке школе ни после десетак година своје књиге нису извукле из мрачних ходника и ормара (Пријевор), мемљивих зграда које су више оставе и магацини него библиотеке (Горачићи, Котража, Доња Тречча). Уколико би се упоредио број ђака са простором за библиотеку, које при том немају ниједно читалачко место, добила би се још неповољнија слика. Чак ни велике школе са више од 1.300 ђака, какве су ОШ „Танаско Рајић“ и ОШ „Вук Караџић“, немају читаонице. Од 44 школске библиотеке у Округу, половина нема читаонички простор: у чачанској општини од 23 школе, 11 је без читалачких места, две школе имају само четири столице за ђаке, једна осам, четири од десет до дванаест места. Ни у другим општинама није боља ситуација, а законодавац је одредио једно читалачко место на 20 ђака. Ако би се само делимично поштовао овај принцип, скоро половина школа могла би да стави катанак на своје библиотеке. За десет година библиотечки простор у чачанским школама увећао се само за 190 м², а број читалачких места повећао се са 162 на 462, што није довољно ако се има у виду да је отворена једна нова школа. На жалост, ни чачанска Гимназија, која има 1.400 ђака и фонд од 19.000 књига смештен у 93 м², ни приближно не испуњава стандард о читалачким местима, јер их има само десет. Без библиотечног простора библиотека не остварује културну функцију, изостаје рад секција и радионица и сав контакт са корисницима своди се на позајмљивање књига. То није довољно за школу 21. века и модерну наставу, тачније, поништава се у пракси намера законодавца да библиотеке буду део образовног процеса..

Прави пример обједињавања образовних, васпитних и културних потреба ученика пружа ОШ „Милинко Кушић“ у Ивањици. Школска библио-

тека смештена је у светао простор од 120 м², од чега читаоница заузима 40 м² и има 40 читалачких места. Осим књига, библиотека располаже са ТВ-пријемником, рачунаром, штампом и другом опремом, што је уз целодновни рад претвара у центар збивања. У овој школи готово да су достигнути европски стандарди у раду школске библиотеке која уз фонд од 16.000 књига и добар стручни рад у евидентирању и обради стручне грађе, може да буде пример и многим општинским библиотекама. Све ово био је разлог да Матична служба Градске библиотеке предложи ОШ „Милинко Кушић“ за најбољу школску библиотеку у Србији, што је потврдила и комисија Народне библиотеке Србије и Школе В+ на 51. сајму књига у Београду. Као награду школа је добила рачунар и плакету. Ивањичка школа спојила је образовање, културу и библиотечку струку и приближила захтеве законодавца са потребама корисника. Нови живот школским библиотекама дат је и у основним школама „Бранислав Петровић“ у Слатини, „Свети Ђакон Авакум“ у Трнави, „Милица Павловић“ и Техничкој школи у Чачку, као и Прељини. Нови простор од 100 м² за библиотеку у ОШ „Милица Павловић“, пречишћен књижни фонд и планска куповина књига, обећавају да ће у овој образовно-васпитној установи библиотека убудуће добијати све значајније место. Слатински „рецепт“ је за углед другима: руководећи тим је осмислио пројекат за претварање библиотеке у мултимедијални центар и за пројекат од Министарства просвете добијена је финансијска помоћ од 600.000 динара. Довољно за компјутере, ТВ, видео бим, приступ интернету, веб сајт!

Док се стање у чачанским школама мења набоље, лучанским ђацима књига је све даља. Са само 224 м² библиотечног простора у седам школа и 58 читалачких места перспектива библиотекарства у Драгачеву није охрабрујућа. Школа у Гучи, која је пре десетак година имала солидну библиотеку и простор, данас је без библиотеке. Када би надлежни строжије ценили примену закона за остваривање образовно-васпитних процеса, морали би добро да зажмуре у овој општини, јер су библиотеке у већини школа само статистички податак. Од тог жмурења, које дуго траје, на губитку је око 2.500 ђака.

У горњомилановачкој општини школе које су имале добар однос према школским библиотекама наставиле су да унапређују ову делатност (ОШ „Свети Сава“, ОШ „Момчило Настасијевић“, Техничка школа), док је ОШ „Десанка Максимовић“ „изгубила“ и библиотеку и сталног радника. Школској библиотеци у Такову смањен је простор на 15 м², иако има књижничара са положеним стручним испитом и књижни фонд примерен потребама ђака.

Иако се у свим школама Моравичког округа одвија редовна настава из информатике, за шта установе располажу одговарајућим бројем рачунара, ниједна школа нема унет књижни фонд у базу. Набавку јединственог

софтвера за школске библиотеке најавило је Министарство просвете, па се аутоматизација књижног фонда у школама може очекивати у наредном периоду.

Књижни фонд

Према најновијим подацима које је прикупила Дубравка Илић, школе у Моравичком округу располажу са око 273.000 књига (ђачке библиотеке). У ивањичкој општини ђацима је на располагању 40.000 књига, у лучанској близу 42.000 (овај податак је само статистички тачан), горњомилановачки ученици могу да користе 64.000, а 16.965 основаца и средњошколаца у 22 школе чачанске општине користи 126.000 публикација. Ако је стандард осам до десет књига по ученику, онда разлога за забринутост нема, међутим, и овога пута цифре и статистику треба прихватити са великом опрезношћу. Школе овај стандард примењују на следећи начин: 24 одељења (од 500 до 700 ђака) и 5.000 књига, вреди једно плаћено место са пуним радним временом. Вештачки задржавајући старе и неактуелне наслове из периода већ непостојеће СФРЈ, похабане и оштећене књиге, остатке старе и напуштене лектире, увећава се књижни фонд, а реално стање је да ученици немају књиге за основне потребе наставног програма. Уколико би школе примењивале законску обавезу и вршиле ревизију књижног фонда сваких три до пет година, излучиле би велики број непотребних књига, чак и преполовиле своје фондове, што би им угрозило право на плаћеног библиотекара. Реално, из школских библиотека може се одмах по више основа (неактуелност, похабаност и др.) избацити скоро две трећине књижног фонда. Недавна ревизија коју је спровела ОШ „Ратко Митровић“ у Чачку то потврђује: фонд од 12.000 књига смањен је на 5.500. Ослобађањем од пасивног фонда донекле би се средиле и „проветриле“ школске библиотеке, али то затвара могућност да радно место библиотекара буде резерва за намиривање пуног фонда часова и збрињавање тзв. технолошких вишкова, чега школе не желе да се одрекну. Чувајући овај маневарски простор, школе су библиотеке претвориле у магацине књига, где тешко може да се задовољи знатичеља ученика. Стандард да школа треба да обезбеди од пет до 15 наслова књига које су обавезна лектира по одељењу у школама Моравичког округа је недостижан! У ситуацији кад се књиге купују „ако остане новца“, а остаје га ретко, обнова фондова је спора и слаба. Пример школе у Котражи можда није једини: Марија Орбовић је 1996. године, у свом раду записала да је у инвентарску књигу ове школе последња књига уведена 30. марта 1989. После десет година то исто констатовала је и Дубравка Илић. И број књига је скоро исти. Цифре као да су се окамениле у овој школи, или је о нечем другом реч? ...

Школама су најчешћи извори попуњавања фондова разни поклони, што је мач са две оштрице – повећава се број књига, а смањује број корисника. Све док број књига (било којих наслова) буде одређивао плаћено радно место библиотекара, школе ће одржавати ову фикцију и заклањати се иза статистике. Доносећи стандарде, ресорно министарство није именовало изворе финансирања школских библиотека и из којих средстава ће школе куповати књиге. Ова недореченост оставила је често директорима на вољу да пресуде колико ће новца бити за куповину књига (наравно у школи где се директор „похвалио“ да 20 година није прочитао књигу, новца за њену куповину никада неће бити). Зато и податак из 1996. да је у школским библиотекама било 248.279 књига, а прошле године око 24.000 више, треба узети као условно побољшање, поготово што је број библиотека са 41 повећан на 44.

Кадрови

Број књига, показало се, није добра мера за одређивање броја радника у библиотеци, где су ова норма, као и неке друге, „употребљене“ за решавање кадровских проблема и манипулисање стандардима. Данас у 44 основношколске и средњошколске библиотеке на подручју Моравичког округа ради 42 радника: са пуним радним временом 28, а још 14 је са 75 одсто, 50 одсто и мање часова рада у библиотеци. Причу о резервном месту у библиотеци потврђује статистика: два радника раде у библиотеци, један са 50, а други са пет одсто, или расподела 35 + 15 одсто, односно 30 + 20 одсто итд. Квалификациона структура школских библиотека је повољна: 23 радника је са ВСС, 16 са ВПС и три са ССС. У претходном периоду само осам радника се одлучило да полаже сручни испит у Народној библиотеци Србије, али ће и они сада морати да савладају програм увођења у посао и полажу испит за лиценцу.

У пракси се за место библиотекара у школи до сада није расписивао конкурс. Место се попуњавало унутрашњом прерасподелом кадрова, најчешће наставним особљем које је трајно или тренутно губило место у настави. Библиотеке су неретко постајале ухлебље за технолошки вишак радника и предобље за старосну или инвалидску пензију, где су библиотекари свој привремени статус доживљавали као деградацију, а често и казну. И наставно особље које изгуби пун фонд часова прелазак у категорију „стручног сарадника“ прихвата као другоразредни посао и бежи у наставу чим се за то укаже прилика. Честе измене радника у библиотекама, немогућност да се побољша фонд књига, неадекватан простор, у неким случајевима довео је библиотеке до гашења или постојања само на папиру и ради испуњавања слова закона. Рад у библиотекама свео се на повремено издавање књига (ОШ „Десанка Максимовић“, Горњи Милановац, Таково, лучанске школе),

док сасвим другачију слику дају Техничка школа у Чачку, Горња Горевница, ОШ „Милинко Кушић“, гимназије у Чачку и Ивањици, заједничка библиотека Техничке и Економске школе у Горњем Милановцу. Да је учинак доброг библиотекара мерљив доказ је Весна Топаловић, библиотекар Техничке школе у Чачку, коју је Библиотечко друштво Србије наградило сребрном плакетом за популарисање читања код ученика и унапређење библиотекарства у школској средини.

Закључак и препоруке

Формално присуство библиотека у школама одмаже образовању и васпитању будућих генерација, па зато сви релевантни чиниоци треба да се залажу за бољи статус књиге у школама. Одговорност Министарства просвете је највећа, јер његови закони имају приоритет.

Закон о „новој школи“, у којој је све у функцији остваривања образовног и васпитног система, требало би да среди и наслеђене проблеме у школским библиотекама. Предуслов за то су јасно дефинисане надлежности два министарства, поштовање струке, као и строжија контрола примене закона и стандарда у пракси.

Оснивач школа и ресорно министарство дужни су да обезбеде услове за рад школских библиотека и сигурне изворе за набавку књига и периодике. Контролу остваривања функција школске библиотеке и однос према књизи неопходно је да уз матичну службу надзиру и прате и просветни инспектори.

Рад школског библиотекара је део образовно-васпитног процеса и од великог културног значаја, па њихов положај не сме бити у другом плану. Попуњавање радног места библиотекара конкурсом, усавршавање и додатно образовање треба да промене садашње стање набоље.

Први корак је сагледавање истине и реалног стања. Статистика ради статистике не води напретку. Зато треба што пре разрушити садашњу кулу од карата и успоставити систем вредности где је библиотека равноправни део школе. Књига то заслужује, а још више ђаци.

ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ У МОРАВИЧКОМ ОКРУГУ

Општина Чачак

Чачанска општина има 117.072 становника, сам град 73.152 житеља (попис из 2001). Основне и средње школе похађа 16.965 ученика од којих 13.852 образовање стиче у Чачку. Основне школе похађа 10.295 ђака, а у шест средњих школа учи 6.670 ученика.

Р. бр.	Назив школе	Број ђака	Књижни фонд	Библиотека	Читалачка места	Стручна спрема	Радно време
1.	ОШ „Милица Павловић“ Чачак	1.204	3.700	100 м ²	50	1 (ВСС)	100%
2.	ОШ „Драгиша Мишовић“ Чачак	1.100	6.000	25 м ²	10	1 (ВСС)	100%
3.	ОШ „Филип Филиповић“ Чачак	710	5.000	50 м ²	40	–	–
4.	ОШ „Вук Караџић“ Чачак	1.350	7.800	34 м ²	–	1 (ВСС)	100%
5.	ОШ „Ратко Митровић“ Чачак	720	<u>12.000</u> 5.500	61 м ²	50	1 (ВШС)	100%
6.	ОШ „Танаско Рајић“ Чачак	1.300	6.000	20 м ²	–	1 (ВШС)	100%
7.	ОШ „Свети Сава“ Атеница	920	4.000	–	–	–	–
8.	ОШ „Прељина“ Прељина	500	3.800	30 м ²	4	1 (ВШС)	30%
9.	ОШ „Божо Томић“ Пријевор	200	2.000	6 м ²	–	–	–
10.	ОШ „22. децембар“ Доња Тречча	130	2.500	–	–	2 (ВСС)	20% + 5%
11.	ОШ „Татомир Анђелић“ Мрчајевци	660	5.600	24 м ²	4	1 (ВШС)	100%
12.	ОШ „Ђенерал Марко Ђ. Катанић“ Бресница	140	1.800	12 м ²	–	2 (ВСС + ВШС)	50% + 5%
13.	ОШ „Степа Степановић“ Горња Горевница	250	6.000	25 м ²	8	1 (ВСС)	100%

Р. бр.	Назив школе	Број ђака	Књижни фонд	Библиотека	Читалачка места	Стручна спрема	Радно време
14.	ОШ „Свети Јакон Авакум“ Трнава	200	2.200	28 м ²	12	1 (ВСС)	50%
15.	ОШ „Владислав Петковић Дис“ Заблаће	430	3.800	15 м ²	–	1 (ВШС)	100%
16.	ОШ „Бранислав Петровић“ Слатина	410	2.000	50 м ²	20	1 (ВСС)	50%
17.	СОШ „1. новембар“ Чачак	71	1.200	–	–	–	–
18.	Гимназија Чачак	1.400	19.000	93 м ²	10	2 (ВСС)	100% + 50%
19.	Медицинска школа Чачак	700	12.000	34 м ²	–	1 (ВШС)	100%
20.	Економска школа Чачак	1.050	7.000	$\frac{70 \text{ м}^2}{15 \text{ м}^2}$	–	1 (ВСС)	100%
21.	Техничка школа Чачак	1.500	7.000	75 м ²	10	1 (ВСС)	100%
22.	Машинско-саобраћајни центар Чачак	1.300	11.000	30 м ²	–	1 (ВСС)	100%
23.	Прехрамбено-угоститељска школа Чачак	720	1.500	80 м ²	12	1 (ВСС)	100%
	УКУПНО:	16.965	126.400	807 м²	230	22 15 (ВСС) 7 (ВШС)	14=100% 4=50% 4=мање од 50%

Општина Горњи Милановац

Горњомилановачка општина има 49.422 становника, а Горњи Милановац 25.257. Основне и средње школе у општини похађа 5.310 ученика, од којих 3.936 учи у граду. Основаца је 3.865, а три средње школе похађа 1.445 ученика.

Р. бр. Назив школе	Број ђака	Књижни фонд	Библиотека	Читалачка места	Стручна спрема	Радно време
1. ОШ „Свети Сава“ Г. Милановац	700	7.000	50 м ²	15	1 (ВСС)	100%
2. ОШ „Момчило Настасијевић“ Г. Милановац	534	10.300	63 м ²	15	-	-
3. ОШ „Десанка Максимовић“ Г. Милановац	784	4.000	21 м ²	21	-	-
4. ОШ „Краљ Александар Први“ Г. Милановац	869	7.000	42 м ²	10	1 (ВШС)	100%
5. ОШ „Арсеније Лома“ Рудник	278	6.000	21 м ²	-	1 (ВШС)	100%
6. ОШ „Таковски устанак“ Таково	330	5.000	$\frac{20 \text{ м}^2}{15 \text{ м}^2}$	-	1 (ССС)	100%
7. ОШ „Иво Андрић“ Прањани	370	4.000	12 м ²	-	1 (ВШС)	100 %
8. Гимназија „Таковски устанак“ Г. Милановац	437	8.000	36 м ²	-	1 (ВСС)	75%
9. Техничка школа „Јован Жујовић“ + Економска школа Г. Милановац	608+400	13.000	98 м ²	30	2 (ВСС +ССС)	100% + 100%
УКУПНО:	5.310	64.300	358 м²	91	8 3 (ВСС) 3 (ВШС) 2 (ССС)	7=100% 1=75%

Општина Лучани

У лучанској општини живи 24.614 становника, а ученика је 2.496. Школу у Гучи похађа 1.308 ученика, а у Лучанима 560. Основаца је укупно 1.802, а средњошколаца 694.

Р. бр.	Назив школе	Број ђака	Књижни фонд	Библиотека	Читалачка места	Стручна спрема	Радно време
1.	ОШ „Милан Благојевић“ Лучани	620	12.000	54 м ²	20	1 (ВШС)	100%
2.	ОШ „Гуча“ Гуча	614	3.000	30 м ²	–	1 (ВШС)	100%
3.	ОШ „Котража“ Котража	209	3.000	20 м ²	–	–	–
4.	ОШ „Горачићи“ Горачићи	142	4.000	12 м ²	–	2 (ВШС)	35% + 15%
5.	ОШ „Вук Карацић“ Каона	97	6.700	48 м ²	20	2 (ВСС)	30% + 20%
6.	ОШ „Марко Пајић“ Вича	120	2.000	–	–	–	–
7.	Средња школа „Драгачево“ Гуча	694	11.194	60 м ²	18	2 (ВШС)	100% + 50%
УКУПНО:		2.496	41.894	224 м²	58	8 2 (ВСС) 6 (ВШС)	3=100% 1=50% 4=мање од 50%

Општина Ивањица

У ивањичкој општини живи 36.544 становника, а сама Ивањица има 11.011 житеља. Основне и средње школе у општини похађа 3.053 ученика, од чега сама Ивањица има 2.993 ђака. Основаца је укупно 2.145, а у две средње школе учи 908 ученика.

Р. бр.	Назив школе	Број ђака	Књижни фонд	Библиотека	Читалачка места	Стручна спрема	Радно време
1.	ОШ „Милинко Кушић“ Ивањица	1.167	16.000	120 m ²	40	1 (ВСС)	100%
2.	ОШ „Кирило Савић“ Ивањица	828	7.400	60 m ²	15	2 (ВСС + ССС)	100% 100%
3.	ОШ „Мићо Матовић“ Катићи	150	2.000	-	-	-	-
4.	Гимназија + Техничка школа Ивањица	908	15.000	100 m ²	28	1 (ВСС)	100%
	УКУПНО:	3.053	40.400	280 m²	83	4 3 (ВСС) 1 (ССС)	4=100%
	УКУПНО У ОКРУГУ:	27.824	272.994	1.669 m²	462	42 23 (ВСС) 16 (ВШС) 3 (ССС)	28=100% 1=75% 5=50% 8=мање од 50%

У Моравичком округу у четири општине живи 227.652 становника, а основне и средње школе похађа 27.824 ученика. Основне школе похађа 18.107, а средње 9.717 ученика.

SCHOOL LIBRARIES IN MORAVICA DISTRICT – STANDARDS AND PRACTICE

Summary

The Register of Libraries of Serbia also includes primary as well as middle school libraries of Moravica District. As per data collected by the Public Library „Vladislav Petkovich Dis“ – Mother Department the pupil population comprehend 27,824 persons. The school libraries cover total 1669 square meters of space and they accommodate 272,994 volumes of books. The figure, however, does not reflect the real situation which is alarming in some schools. Many of schools do not have available library space and half of them are lacking reading rooms. The book stock of schools is burdened with out-of-date and worn out copies which are not dispensed with and the only reason being that number of copies provides post for one or two librarians. That is to say the schools always engage teachers who are technological excess or do not have sufficient number of lessons in the teaching process. Lacking guaranteed funds for purchase of new volumes, in inferior position in relation to the teaching personnel, the school librarians have no incentive nor will to fight for the purchase of books and a better position of the library. By the analysis of the conditions in the school libraries of Moravica District the author wants to call again the attention to the numerous problems in this area with the intention they to be overcome as soon as possible.

Danica Otashevich